

le pravilno slovniško obliko, deloma je le glavne momente povedal z avtorjevimi besedami, kjer so narodne motive preveč raztezali, včasih pa je povedal le vsebino (32). Primerjati mi je bilo mogoče le pripovedi, ki jih je priobčil po Jurčičevih »apiskih« (I. zvezek dr. Prijateljve izdaje). Mislim pa, da Jurčiča le ni bilo treba popravljati kot dijaško nalogo, kar je J. Kelemina storil; tako se vsiljuje pisatelju le logična brezbarvnost »pravilnega« jezika. Ker ni vseh pripovedi enotno stiliziral, ampak le jezik približal književni rabi, bi bilo bolje, da je dobesedne izpise prinesel v velikem tisku z imenom zapisovalca, kjer je pa le vsebino označil, naj bi bil mali tisk. Tako bi še enkrat začutili vso barvo in ton narodne proze, kar je zdaj deloma zabrisano. Ne gre le za vsebino, gre tudi za obliko, v katero so bile povesti zapisane in v njej živijo. Si parva licet... Za Schlegel-Tieckovo prestavo Shakespearea so se pojavile »pravilnejše«, a ton Schleglove prestave se ne da nadomestiti, ton starine in zgodovine. J. Kelemina je opustil ton in barvo onega čustvovanja, iz katerega so bile napisane v Novicah, Glasniku, Kresu, Zori itd. Drugače je knjiga pisana v lepi in snažni slovenščini.

Grimm je določil razliko med pripovedko in pravljico tako, da je prva navezana na kraj in čas, pravljica pa je brezčasna in brezkrajevna (Goethe: Pravljica je občečloveška, spominja na vse in nič.) Kelemina pravi v mitološkem uvodu: »V bajki prevladuje mitično jedro in višja bitja. V pripovedki mitično jedro otemni, višja bitja dobe človeške poteze, pravljica pa je le igra fantazije in namišljena istinitost, v katero pripovedovatelj sam ne veruje, medtem ko so za narod bajke in pripovedke kos dejanske istinitosti. Pravljica se konča z zmago pravičnega, za bajke je dobro in slabo brez pomena«. Ker ni jasne meje med temi vrstami, je Kelemina snov drugače razdelil, po predmetih, po vrstah bitij, o katerih govore povesti. Morda bi komu prijala razdelitev po motivih, a J. Kelemina je hotel osvetliti prvotno mitologijo, kolikor je moremo spoznati iz okrnjenih ostankov. Omenili smo že, koliko je mogoče govoriti o prvotnosti in koliko so vzbujale narodno fantazijo velike sugestije, da je deloma stare snovi prevlekla z novo barvo, deloma samotvorno iznajdovala v dobi viteštva, čarovništva, tlačanstva itd. Te kulture so odele starejše snovi, pa tudi same so bile vir novega bajanja. — Čeprav ni mogoča znanstvena eksaktnost in se fantazija znanstvenika poljubno razvija, je vendar precejšen kos dela v takih rekonstrukcijah, v katerih je prvotno jedro otemnelo. Druga je pa to, da so tudi naši zbiratelji pripovedi delali iz različnih nagibov: Eni so točno povzeli narodovo pripovedovanje (Trstenjak), drugi (Trdina) so razvijali narodne motive v smislu kritike javnega življenja, tretji v smislu poetične zaokroženosti (Levstik), tako da je bilo v resnici težko napraviti pravi izbor. Motive je le deloma pomeril ob sorodnih narodih, omejil se je na Hrvate in Nemce, pa to je delo za druge, Kelemina je vendar ustvaril iz zaprašenih in pozabljenih listov lepo knjigo.

Scoville-Holeček: V samotah pragozda. Mohorjeva knjižnica, 35. 182 strani. Povest za mladino, utile eum dulci, pripoveduje, kaj doživita dva skavta iz ameriškega mesta tekom enega

meseca v pragozdu. Dobra indijanarica, ki ne kvari mlade fantazije s pustolovščino, ampak jo usluži kreposti in pouku o prastopinjini človeštva.

Skolaster-Kmetova: V oblasti čarodejev. Mohorjeva knjižnica, 36. 264 strani. Knjiga nam odpre pogled v kulturne razmere afriških črncev, kakor so še pred nedavnim vladale. Važnejši kot poglavar v selih je čarovnik, ki drži ljudstvo s sugestijo svoje krvoločnosti v najhujši sužnosti, da je proti njemu brez moči. To je orgiastični nagon, ki se ne razvija od narave navzgor, ampak v degeneracijo.

Življenje svetnikov. 7 zvezek, stran 115—192. Obsega svetnike 22. aprila do 4. maja. Knjiga, ki je pobožno in znanosti odgovarjajoče pisana, ima to napako, da bo malokdo čakal konca, če bo šlo v tem teku naprej.

M. Humek: Boj sadnim škodljivcem. 91 strani. Strokovna knjiga za napredno vrtnarstvo.

Anton Brecelj: O zdravju in boleznih. Mohorjeva knjižnica, 54. 368 strani. Vidimo zdravnika, ki ne misli le na posameznega bolnika, ampak na cel narod. Ker se boji napačnega umevanja, ne razlaga zdravljenja posameznih boleznih, ampak daje le bolj splošna navodila za zdravje. Sočutno osebni ton, ki razprši vse dvome in skrb za lepo slovenščino priporočata knjigo, da se razširi v najširše kroge.

Ni literarna revija mesto za kupčijsko agitacijo. Že lani sem v DS omenil, da je vsebina in oblika knjige najboljša reklama. In priznati je treba, da družba stremi tudi po tej notranji reklami, po literarni vrednosti knjig. Poleg rednih publikacij izdaja tudi knjige za doplačilo, ki so nekoliko bolj oddaljene iz glavnega kroga čitateljev in segajo v višjo izobrazbo. Tako si bo pretežni del čitateljev, ki izhaja iz kmetijskega in delovnega stanu, nabral koristnega in zabavnega berila, izobraženec pa leposlovno in znanstveno knjižnico. V tisku za leto 1931 ima na primer: Zbrane spise dr. Detele, pesmi modernega pesnika Pogačnika, dr. Vebra Knjigo o Bogu, kulturno znamenito knjigo sv. Terezije, ki jo je priredil Fr. Terseglav itd. O delu uredništva priča vzorna in čista slovenščina, še bolj pa stremljenje, da bi družba postala idealno slovensko založništvo. Prej smo videli v njej mrtev kapital, ki raste neznanu kam, ko je skuhal tiho in skrivnostno nekaj »poljudnih« knjig, zdaj se pa kaže (morda ne samo v besedi), da ne stremi po gmotnem dobičku, ampak da gre prebitek zopet narodu v korist. Mogla bi izdati zbirke starejših pisateljev, mladim pa omogočiti izdajo novih del ali razdeliti vsako leto nekaj nagrad kot priznanje in spodbudo za delo, ki ni usmerjeno na trenutno korist, ampak na višje vrednote. Kaj je dal narod Cankarju, ki mu je vse življenje posvetil? Kaj je storila družba, ki hoče biti duševna mati naroda za take svoje sinove, ko je imela do sto tisoč udov? Stoj misel!...

Tisk je okusen, le črka f je čudno podobna črki t, papir vobče dober, nejasno pa je, zakaj je tako slab v Keleminovi knjigi, ki je vendar trajne vrednosti. Dr. J. Šile.